

Hagyományos kulturális kifejezések sokszínűsége és nemzetközi szintű védelme a helyi közösségek jogára figyelemmel, kulturális szimbólumok vitatott használatai

A „felhők” fölött mindig kék az ég?! című

MIE konferencia, Egerszalók

2012. november 23.

Dr. Karsay Enikő

Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore (IGC)

- A kormányközi bizottság megalakulásától számítva 12 év telt el
- Jelenlegi elnök: Wayne McCook nagykövet (Jamaica)
- 2012. júliusában IGC 22. ülése
- 2012. október 1-9 között WIPO közgyűlés
 - Konkrét szövegen alapuló tárgyalások felgyorsítása
 - Kompromisszumos munkaterv kialakítása – 2013. július folklór

Genetikai források (Genetic Resources, GR)

Hagyományos tudás (Traditional knowledge, TK)

Hagyományos közegben kialakult, szellemi tevékenységből eredő tudáshalmaz
Know-how, képességek

Pl.: „plao-noi” növényt a thai hagyományos gyógyítók a fekély kezelésére használják
„hoodia” növényt a San emberek vadászás közben az éhségük leküzdésére használják

Hagyományos kulturális kifejezések (Traditional Cultural Expressions, TCE)

Pl.: mese, vers, dalok, tánc, rituális tánc, rajz, ékszerek, szobrok, mozaik, zenei eszközök, szőnyegek

- kérdéses, kinek a tulajdonában áll, ki adhat hozzájárulást a felhasználására és milyen felhasználáshoz szükséges a hozzájárulás-kérése
- Team of Facilitators (Kanada, Kolumbia, Egyiptom)
- „The Protection of Traditional Knowledge: Draft Articles – April 20, 2012”

Hagyományos kulturális kifejeződések jellemzői

- Generációról generációra száll át
- Egy közösség kulturális vagy spirituális identitásának részét képezi
- Gyakran a „szerzője ismeretlen” és szokásjog alapján egy közösséghez kapcsolódik
- A közösségen belül folyamatosan formálódik, fejlődik

Draft Articles

- Az oltalom tárgya (1.cikk (1) bekezdés)
- Oltalomképesség feltételek (1. cikk (2) bekezdés)
- Az oltalom kedvezményezettjei (2. cikk)
- Az oltalom terjedelme (3. cikk)
- Jogkövetkezmények, jogorvoslatok és jogok gyakorlása (4. cikk)
- Jogkezelés (5. cikk)
- Kivételek és korlátok (6. cikk)
- Határokon átívelő együttműködés (12. cikk)

Article 1 – Oltalom tárgya

Definition of Traditional Cultural Expressions

1. Traditional cultural expressions are any form of [artistic and literary] expression, tangible and/or intangible, or a combination thereof,

Alternative 1: in which traditional culture [and knowledge] are embodied

Alternative 2: which are indicative of traditional culture [and knowledge]

[which pass from generation to generation and between generations], including, but not limited to:

- (a) phonetic or verbal expressions, [such as stories, epics, legends, popular stories, poetry, riddles and other narratives; words, signs, names, and symbols];
- (b) musical or sound expressions, [such as songs, rhythms, and instrumental music, the sounds which are the expression of rituals];
- (c) expressions by action, [such as dances, works of mass, plays, ceremonies, rituals, rituals in sacred places and peregrinations, games and traditional sports, puppet performances, and other performances, whether fixed or unfixed]; and
- (d) tangible expressions, [such as material expressions] of art, [handicrafts, handmade carpets, architecture, and tangible spiritual forms, and sacred places];
- (e) [adaptations of the expressions referred to in the above categories].

Criteria for eligibility

2. Protection extends to traditional cultural expressions that are:

- (a) [the result of the creative intellectual activity] of;
- (b) [distinctive of or the unique product of]/[associated with] the cultural and social identity of; [and/or]
- (c) [held], maintained, used or developed as part of the cultural or social identity [or heritage] by the beneficiaries as defined in Article 2.

3. The terminology used to describe the protected subject matter shall/should be determined in accordance with national law and where applicable, regional law.

5. Cikkely - Kivételek és korlátok

1. Measures for the protection of traditional cultural expressions shall/should not restrict the creation, customary use, transmission, exchange and development of traditional cultural expressions by the beneficiaries, within and among communities, in the traditional and customary context [consistent with national laws of the contracting parties/member States/members where applicable].
2. **Limitations on protection shall/should extend only to the utilization of traditional cultural expressions taking place outside the membership of the beneficiary community or outside traditional or cultural context.**
3. Contracting parties/Member States/Members may adopt **appropriate limitations or exceptions under national law**, provided that the use of traditional cultural expressions:

Alternative 1:

 - (a) acknowledges the beneficiaries, where possible;
 - (b) is not offensive or derogatory to the beneficiaries; and
 - (c) is compatible with fair practice.

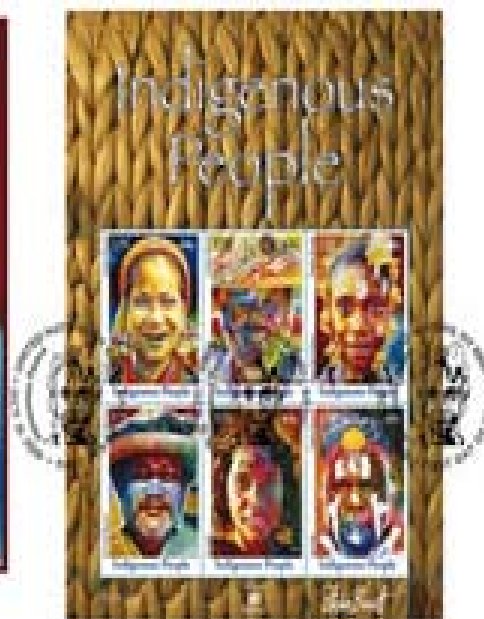
Alternative 2:

 - (a) is limited to certain special cases;
 - (b) does not conflict with the normal utilization of the traditional cultural expressions by the beneficiaries; and
 - (c) does not unreasonably prejudice the legitimate interests of the beneficiaries.
4. Regardless of whether such acts are already permitted under Article 5(3) or not, the following shall/should be permitted [only with the free prior and informed consent of the beneficiaries]:
 - (a) the use of traditional cultural expressions in archives, libraries, museums or cultural institutions for non-commercial cultural heritage purposes, including for preservation, display, research, presentation and education;
 - (b) [the creation of an original work of authorship inspired by or borrowed from traditional cultural expressions].
5. **[[Except for the protection of secret traditional cultural expressions against disclosure], to the extent that any act would be permitted under the national law for works protected by copyright or signs and symbols protected by trademark law, such act shall/should not be prohibited by the protection of traditional cultural expressions].**

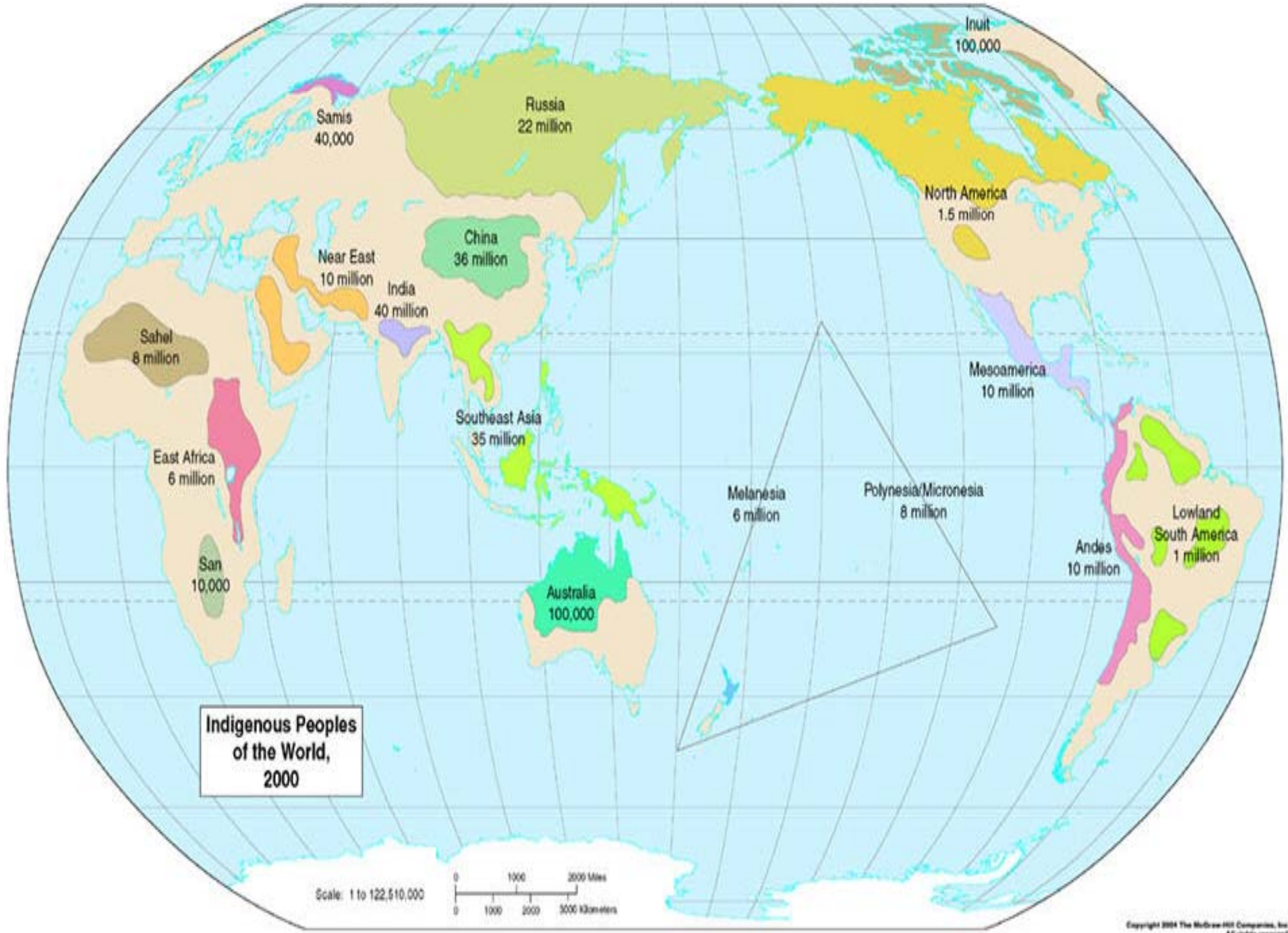
Indigenous People
 Peuple autochtone
 Indigene Menschen

 First Day Cover of the United Nations Postal Administration

The Dursi Organization Presents
STEPHEN BENNETT
 WORLD PORTRAITS
 Featured on 2009 & 2010 Series of
 United Nations Postage Stamps
 LL Powers, Curator

October 21 - November 19
 Reception for the artist:
 Friday, October 22, 6-8 pm
Show Walls
 1133 Avenue of the Americas
 (Between 43rd & 45th Street)

**Indigenous Peoples
of the World,
2000**

Scale: 1 to 122,510,000
 0 1000 2000 Miles
 0 1000 2000 3000 Kilometers

- **UNESCO egyezmények**

(World Heritage Convention (1972), Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage (2003), Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (2005)

- **2007 ENSZ – Az őslakos népek jogairól szóló nyilatkozat – Declaration on the Rights of Indigenous Peoples**

„indigenous peoples have the right to maintain, control, protect and develop their Intellectual Property over such cultural heritage, traditional knowledge and traditional cultural expressions ...” – „az őslakos népeknek joguk van ahhoz, hogy kulturális örökségüket, hagyományos tudásukat és hagyományos kulturális kifejeződéseiket ... fenntartsák, ellenőrizzék, védjék és fejlesszék.” (31. cikk)

- **INTA – Related Rights Committee**
 - Indigenous Rights Subcommittee
védjegyjogra gyakorolt hatása
IGC munkájának nyomon követése

- **AIPPI – Question Q232**
„The relevance of traditional knowledge to intellectual property”
– Summary Report (2012. szeptember, 37 riport)

- **MARQUES – „Trade Marks: Sign of the Times” c.**
2012. szeptemberi athéni konferenciájának workshop-ja:
„Protection of Indigenous Peoples’ Rights in their Cultural Heritage”

TCE vitatott felhasználásai

- Lego új játékát, a „Bionicle”-t 2001-ben a Maori törzsek kifogásolták, mert Maori és Polinézi neveket használtak a játékban (pl.: tohunga- spirituális gyógyító)
Lego a játék következő kiadásában már nem használta a kifogásolt neveket

- McDonald's tálcáit borító papírlapokon a „hei tiki” új-zélandi ikon alkalmazása
- Turisták részére nem a helyi közösségek által készített souvenir tárgyak vagy az új-zélandi művész által tervezett matrioska babák Maori whánau (Maori család) díszben Kínában gyártva

Maori „moko” arctetoválás

- Rituális keretek között a férfiak-nők fájdalmas tetoválási ceremónián kapják az egyedi tetoválásokat, jelképezve a felnőtté válást és bátorságot
- Ford kamionokról szóló könyv Maori arc tetoválással, ún. „tá moko” használata
- Robbie Williams rock sztár és Mike Tyson Maori-szimbólumokat felhasználó tetoválásai

“Other than that, I’ve never heard of Maori people, so I’m looking forward to come down there and see them” (Mike Tyson)

„MAORI MIX” CIGARETTA

Philip Morris v. Maori
Dohányzásellenes Koalíció, New
York 2005-2006

Shane Bradbrook, Koalíció vezetője
kifejtette, hogy a „MAORI MIX”
brand sérti a Maori törzs jogait
(„cultural invasion”), a „MAORI
MIX” brand azonnali
megszüntetését követelve

A cigarettákat Jeruzsálemben egy új-
zélandi turista fedezte fel, aki
azonnal tájékoztatta a Maori
Dohányzásmentes Koalíciót.

KA MATE Haka - harci tánc

Ka Mate haka az 1820-as években keletkezett, élet győzelméről szól a halál felett

1998-2006 Ngati Toa törzs védjegybejegyzési kérelmet nyújtott be a költeményre, amelyet az új-zélandi Szellemi Tulajdon Hivatala elutasított

Spice Girl Balin előadott „haka”- tánca 1997-ben

All Blacks új-zélandi rögbi csapat
”Ka Mate” haka - „Kapa o Pango” új haka tánca

Te Rauparaha törzsfőnök, 1840-es évek

Botrány a Victoria's Secret

2012. november 7-i fehérnemű

bemutatóján

Karlie Kloss szupermodell által leopárdmintás bikinijéhez viselt, tollakkal díszített indián fejdísz és nyaklánc okozta a felháborodást.

Native American Community véleménye szerint a divatcég tiszteletlenül felhasználta és közhelyszerűvé teszi az őseik hagyományos viseletét, a bennszülött nők kiszolgáltatott helyzetére nincs figyelemmel.

Forrás: <http://starity.hu/magazin/33162-botrany-a-victorias-secretnel/>

Navajo Nation v. Urban Outfitters Inc.

- Navajo Nation felszólította az Urban Outfitters Inc.-t a „Navajo” név használatának abbahagyására ruházati termékein és alkoholtartalmú ital termékén
- A törzs a „Navajo” törzsi névre 10 védjegyet is bejegyeztetett, köztük textíliákra, ruházati cikkekre, háztartási eszközökre
- 2012. februárjában az új-mexikói District Court-hoz védjegybitorlás és az Indián Népművészet és Kézművességről szóló törvény megsértése miatt, amely értelmében jogellenes olyan művészeti alkotást árulni, amelyről az feltételezhető, hogy amerikai indiánok készítették, azonban ez nem felel meg a valóságnak
- Urban Outfitters Inc. alsóneműkre és likőrös palackokon használta a „Navajo” nevet –
alkohol tartalmú italok árusítása törzsi motívumokkal –méltóságuk sérelme

A törzs a „Navajo” törzsi név használatát engedélyezte motor-gépjárművekre a profithély való részvétel fejében

Olimpiai logóval kapcsolatos ellenérzések

- Elena Rivera MacGregor mexikói művész tervezte a 2010-es téli olimpia logóját
- A jellegzetes kőember neve „Inunnguaq”, a barát („ilanaaq”).
- Hasonló kőépítményeket elsősorban az inuit, az inupiat, a kalaallit és a yupik népcsoportok emeltek, rendeltetési céljukkal kapcsolatosan találgatások vannak.

- Ausztrália a hagyományos kulturális kifejezésekéről oktatási anyagokat állított össze
- Egyesült Államok létrehozott az őslakos törzsek neveit tartalmazó adatbázist, amelyeket nem lehet védjegyként használni
- India, Dél-Afrika a hagyományos tudással kapcsolatos adatbázist hozott léte
- Tudatos vásárlói magatartás

Defenzív (tiltó) vagy pozitív (jogot alapító) védelem

Új-Mexikóban élő Zia törzs szent napszimbóluma, amely az állami zászlón is látható; a törzs megengedte, hogy a megfelelő tisztelt megadásával szent szimbólumának kereskedelmi használatát (légitársaság logójaként és a Santa Fé város alapításának 400. éves jubileumának ünnepi ceremóniáján).

With diversity, the world is like a colorful flower

© Azadeh Ramezani Tabrizi/UNESCO

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!